

**Een verkennend archeologisch
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de
Schuttersweg te Haps, gemeente Cuijk
(NB)**

A.J. Wullink & M. Stiekema

ARC-Rapporten 2010-62

Geldermalsen
2010
ISSN 1574-6887

Colofon

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Schuttersweg te Haps, gemeente Cuijk
(NB)

ARC-Rapporten 2010-62
ARC-Projectcode 2010/107

Tekst

A.J. Wullink & M. Stiekema

Afbeeldingen

A.J. Wullink & M. Stiekema

Redactie

A.J. Wullink

Beheer en plaats van documentatie

Archaeological Research & Consultancy

definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2010

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

Projectnaam	Haps, Schuttersweg
Projectcode	2010/107
CIS-code	39443
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Opdrachtgever	Econsultancy Swalmen, M. Stiekema
Contact	0475-504961, stiekema@econsultancy.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Cuijk, dhr. K. Peters
Contact	0485-396600, gemeente@cuijk.nl
Toetsing	Archeoloket RMB, dhr. J. van der Gaag
Contact	0485-338300

Locatiegegevens

Toponiem	Schuttersweg 6
Plaats	Haps
Gemeente	Cuijk
Provincie	Noord-Brabant
Kaartblad	46C
RD-coördinaten	N: 188903/412424 O: 188947/412371 Z: 188914/412344 W: 188871/412401
Oppervlakte	3000 m ²

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Beegden; rivierzand en -grind (Be3)
Geomorfologie	Terrasvlakte, met geulen van meanderend afwateringsstelsel (2M17)
Bodem	Poldervaaggronden, lichte zavel, grondwatertrap VI (KRn1g-VI)
Historische situatie	Sinds begin 19e eeuw achtereenvolgens in gebruik geweest als heide, (aangeplant) bos en grasland/akkerland
Archeologische verwachting	In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. De kans op het voorkomen van archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum–Neolithicum is hoog, de kans op het voorkomen van archeologische resten uit de Bronstijd–Nieuwe tijd is laag.

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Econsultancy uit Swalmen heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Schuttersweg 6 te Haps in de gemeente Cuijk (afbeelding 1). Aanleiding tot dit onderzoek vormt de uitbreiding van het aan het plangebied grenzende agrarisch bedrijf (Schuttersweg 6). Hierbij zal er een nieuwe, onderkelderde varkensstal met een oppervlakte van 2.547 m² worden gebouwd. De aanlegdiepte van de stal bedraagt 1,3 m –mv. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹ Het veldwerk is uitgevoerd op 16 februari 2010 door drs. M. Stiekema, onder leiding van drs. A.J. Wullink van ARC bv. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

In februari 2010 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³ Het archeologisch verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek vormt het uitgangspunt voor dit inventariserend veldonderzoek en is hieronder weergegeven.

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Uit de landschappelijke ligging op een terrasvlakte op niet al te grote afstand van een oude geul blijkt dat het plangebied vanaf het Laat Paleolithicum in gebruik kan zijn geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. Op de terrasvlakte langs de oude geulen zijn voornamelijk archeologische resten uit het Neolithicum aangetroffen, terwijl op de rivierduinen en dekzandruggen ook archeologische resten uit de Bronstijd–Nieuwe Tijd zijn aangetroffen. In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. De kans op het voorkomen van archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum–Neolithicum is hoog, de kans op het voorkomen van archeologische resten uit de Bronstijd–Nieuwe Tijd is laag. Het plangebied was in het verleden vermoedelijk iets te vochtig voor landbouw in vergelijking met de rivierduinen. De archeologische resten worden direct aan of onder het maaiveld verwacht. De vondstenlaag wordt verwacht in de eerste 30 cm beneden het maaiveld. Archeologische sporen (uitgezonderd diepe paalsporen en waterputten) worden binnen 50 cm beneden het maaiveld verwacht. De archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Stiekema, M., 2010: *Archeologisch bureauonderzoek Schuttersweg 6 te Haps in de gemeente Cuijk*, Econsultancy Rapport 09123807 (conceptversie).

aardewerk- of vuursteenstroomingen.

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 7 cm op het onderzoeksterrein vijf boringen geplaatst tot maximaal 310 cm –mv. De boringen zijn verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De locatie van de boringen is bepaald met behulp van GPS. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaardbeschrijvingsmethode (ASB). Omdat de vondstzichtbaarheid in het plangebied slecht was door de aanwezigheid van een ophoging, grasbegroeiing en bedekking met sneeuw ten tijde van het veldonderzoek, is er geen oppervlaktekartering uitgevoerd.

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het verkennend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1.

In alle boringen bestaat het bodemprofiel uit een zwak tot sterk zandig leempakket met een dikte van 60 tot 85 cm op een matig tot uiterst grof zand pakket. In de bovenste 40 cm van het leempakket is een grijsbruine tot bruingrijze, zwak humeuze bouwvoor (Ap-horizont) aanwezig. Hieronder is het (ongestoorde) oorspronkelijke moedermateriaal, de C-horizont, aangetroffen. Bij alle boringen bevat de C-horizont in meer of mindere mate roestvlekken. Dit is de zogenaamde gley-zone (Cg-horizont), het niveau waarbinnen de (hangende) grondwaterspiegel fluctueert. Bij boring 1 werden er zelfs roestvlekken in de bovenliggende bouwvoor aangetroffen.

Zowel de leem- als zandafzettingen op de locatie zijn (vlechtende) rivierafzettingen van de Formatie van Beegden. De grove zandafzettingen in de ondergrond betreffen de bedding- en geulafzettingen van het vlechtende afwateringsstelsel die zijn afgezet gedurende het Laat-Pleniglaciaal en Laat-Glaciaal (26.000–10.000 jaar geleden). De leemlaag betreft *overbank*-afzettingen uit het Laat-Glaciaal (13.000–10.000 jaar geleden). Op basis van de aanwezigheid van roestvlekken tot plaatselijk in de bouwvoor kan de bodem in het plangebied, in overeenstemming met het bureauonderzoek, worden geclassificeerd als een poldervaaggrond in lichte zavel.

In alle boringen is de bovenste 40 cm (de bouwvoor) van deze *overbank*-afzettingen door ploegwerkzaamheden verstoord. Volgens de huidige eigenaar van het perceel is dit in het verleden gebeurd bij het verwijderen van een boomgaard op het onderzoeksterrein.

In boring 4 zijn er in de bouwvoor een aantal brokken verbrand hout aangetroffen. Deze brokken hangen waarschijnlijk samen met de voormalige aanwezigheid van een boomgaard in het plangebied. Voor de rest zijn er in de boringen geen archeologische indicatoren aangetroffen. Het gaat hier echter om een verkennend booronderzoek, dat zich richt op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische verwachting kunnen beïnvloeden en niet zo zeer om het opsporen van archeologische resten.

3 Samenvatting en conclusie

Volgens het bureau-onderzoek door Econsultancy ligt de locatie op een Maasterras uit het Laat-Pleniglaciaal en Laat-Glaciaal, dat wordt doorsneden door restgeulen en waarin een poldervaaggrond in lichte zavel tot ontwikkeling is gekomen. Volgens de gemeentelijke verwachtingskaart heeft de locatie een hoge trefkans op archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum en een lage trefkans voor resten uit latere periodes. Op het Maasterras zijn voornamelijk resten uit het Neolithicum aangetroffen, hetgeen impliceert dat de hoge verwachting ook voor het Neolithicum geldt. Het gebied is in de tweede helft van de 19e eeuw ontgonnen en sindsdien in gebruik als akkerland, boomgaard en nu weiland.

Uit het booronderzoek is gebleken dat op de locatie inderdaad terrasafzettingen van de Maas voorkomen, waarop een pakket lemige *overbank*-afzettingen uit het Laat-Glaciaal ligt. In deze *overbank*-afzettingen is zoals verwacht een ooivaaggrond tot ontwikkeling gekomen. De bovenste 40 cm van de bodem is na het rooien van de voormalige boomgaard verploegd.

Geconcludeerd kan worden dat de trefkans op archeologische resten uit de steentijden naar beneden kan worden bijgesteld. Archeologische resten (vuursteen) uit deze periodes (Laat-Paleolithicum–Neolithicum) worden in de oorspronkelijke A-horizont verwacht. Aangezien de bovense 40 cm van het bodemprofiel is verploegd, waarbij de oorspronkelijke A-horizont is opgenomen in de bouwvoor, is de kans op het *in situ* aantreffen van resten uit de steentijden klein te noemen.

4 Aanbeveling

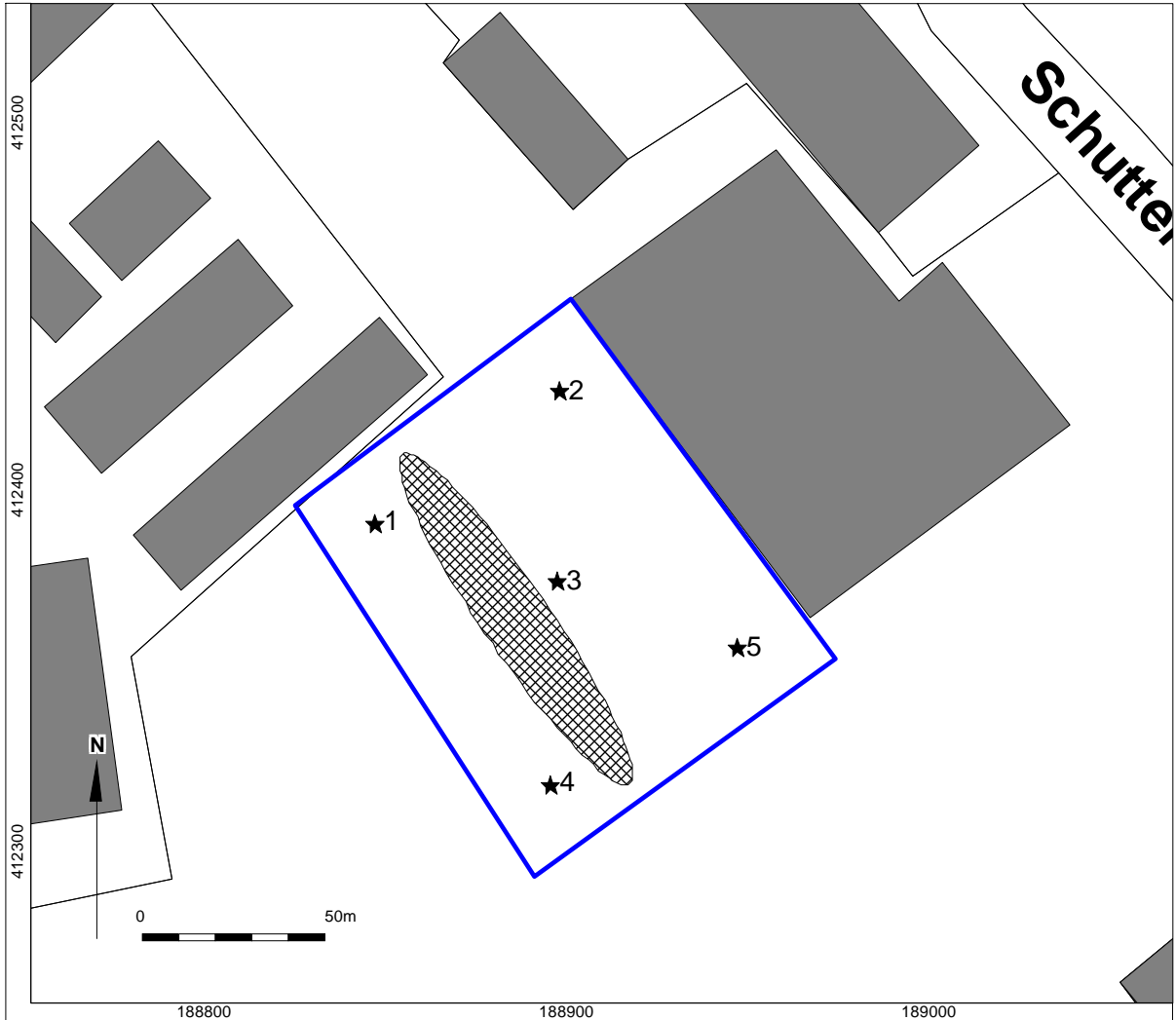
Omdat de trefkans voor archeologische resten uit de steentijden naar beneden is bijgesteld en de trefkans voor latere periodes al laag was, vormen de voorgenomen bouwwerkzaamheden geen bedreiging voor het archeologisch erfgoed. Geadviseerd wordt dan ook om de onderzoekslocatie vrij te geven. Mochten tijdens toekomstige graafwerkzaamheden archeologische resten worden aangetroffen, dan dient dit onverwijld aan het bevoegd gezag, de gemeente Cuijk, te worden gemeld. Het bevoegd gezag beslist of de locatie definitief kan worden vrijgegeven.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.

Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.

Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

Haps - Schuttersweg 6

Boorpuntenkaart

Legenda

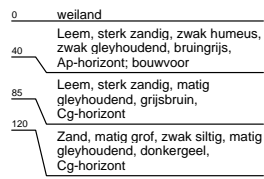
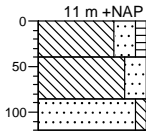
	huidige bebouwing		plangebied
	aarden wal		boorpunt

Afbeelding 2. Boorpuntenkaart. Door: M. Stiekema.

Bijlage 1 Boorprofielen

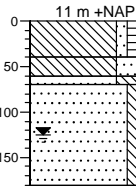
Boring: 1

X: 188878
Y: 412395

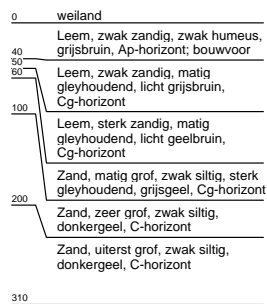
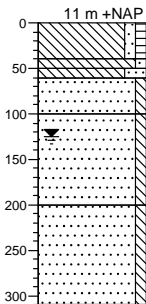
Boring: 2

X: 188904
Y: 412413

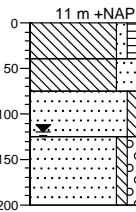
Boring: 3

X: 188904
Y: 412387

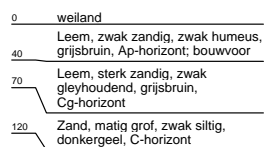
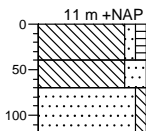
Boring: 4

X: 188902
Y: 412359

Boring: 5

X: 188928
Y: 412377

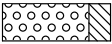
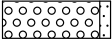
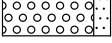

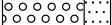
Opdrachtgever:

Locatie: Schuttersweg 6

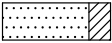
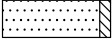
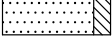
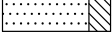

getekend volgens NEN 5104

Legenda (conform NEN 5104)

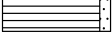

grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

zand

	Zand, kleiig
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiig
	Veen, sterk kleiig
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

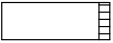

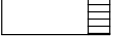

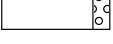

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

	geen geur
	zwakke geur
	matige geur
	sterke geur
	uiterste geur

olie

	geen olie-water reactie
	zwakke olie-water reactie
	matige olie-water reactie
	sterke olie-water reactie
	uiterste olie-water reactie

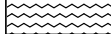
p.i.d.-waarde

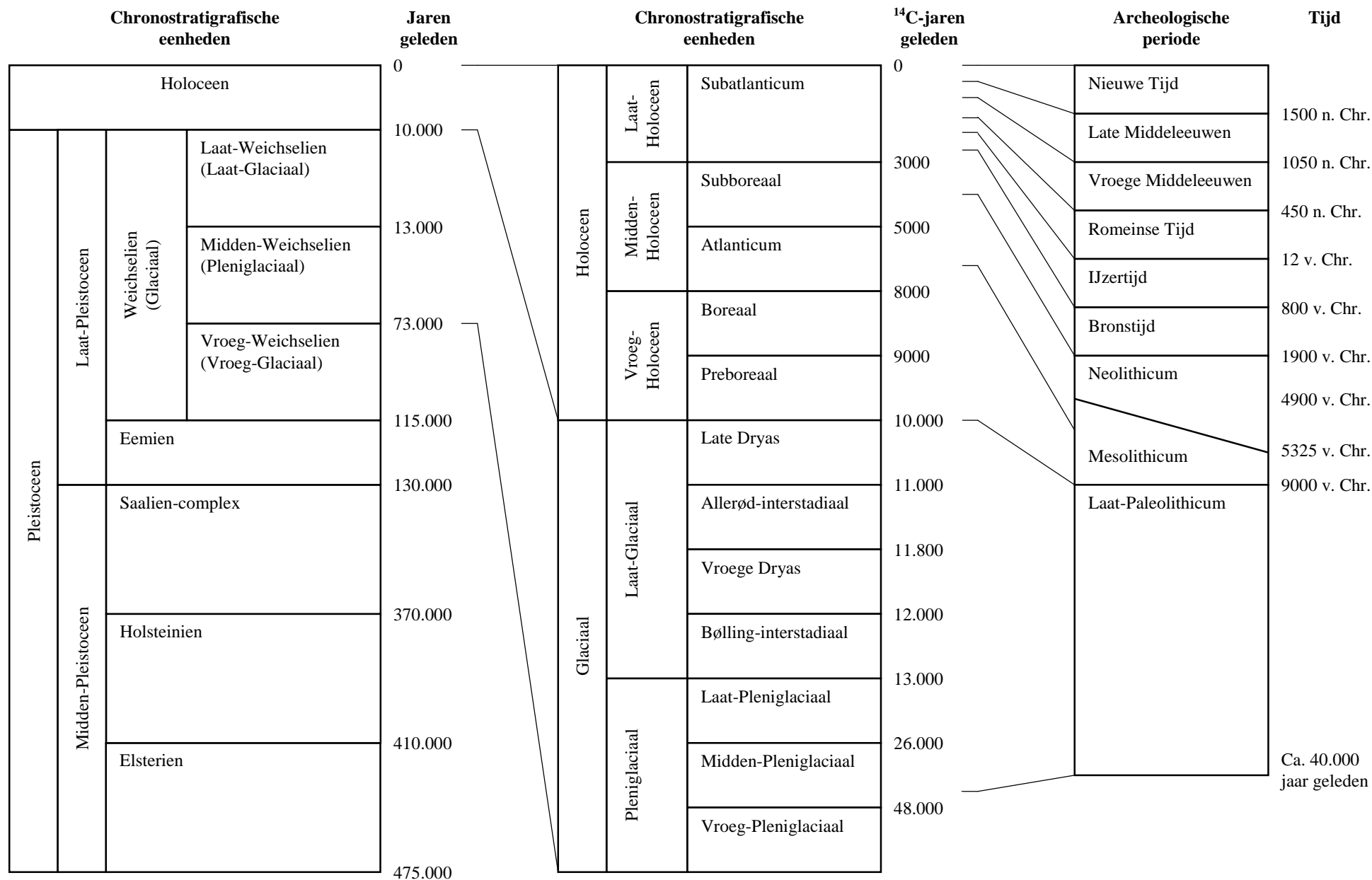
	>0
	>1
	>10
	>100
	>1000
	>10000

monsters

	geroerd monster
	ongeroerd monster

overig

	bijzonder bestanddeel
	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
	grondwaterstand
	Gemiddeld laagste grondwaterstand
	slib
	water

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.